

ANALIZA SPORTSKIH ORGANIZACIJA PO USPEŠNOSTI I POLU

Mirjana Jovišić Simić¹, Jovan Veselinović², Dragan Životić²

¹Alfa BK Univerzitet, Beograd, Srbija

²Fakultet za menadžment u sportu, Alfa BK Univerzitet, Srbija

Apstrakt

Najuspešnije sportske organizacije postaju one koje kontinuirano podstiču kreativnost i kreiraju novo znanje. Upravljanje znanjem predstavlja strategijsku primenu kolektivnog znanja organizacije u cilju povećanja tržišnog učešća, pobeđivanja konkurencije, stvaranja i maksimiziranja profita. Sportske organizacije na taj način obrađuju informacije, definišu planove i strategije, odlučuju, prate ponašanje i iskustva i na osnovu toga obezbeđuju svoj dugoročan rast i razvoj. U svakoj sportskoj organizaciji ljudi su primarno posvećeni analizi finansijskih i materijalnih resursa kao parametara za donošenje validnih strategijskih odluka. Neophodno je istu pažnju posvetiti i praćenju i vrednovanju intelektualnog kapitala, jer on u današnje vreme predstavlja oslonac na kojem se zasniva dalji rast i opstanak sportske organizacije. Ukoliko se organizaciono znanje nalazi na visokom nivou, onda ono predstavlja važnu strategijsku prednost i snagu organizacije i postaje njegov ključni resurs. Sam proces funkcionisanja jedne sportske organizacije ne može se zamisliti bez ljudi i njihovih stabilnih međusobnih odnosa koji čine bilans stanja i bilans uspeha. Uvidom u finansijske izveštaje sedam sportskih organizacija klasifikovano je poslovanje istih, ali i sprovođenjem ankete među zaposlenima dolazi se do novih saznanja koja su neophodna u radu organizacija. Sve vrste analiza i načina obrada podataka sprovedene su u prvoj fazi pokušavanja merenja intelektualnog kapitala.

Ključne reči: sportske organizacije, intelektualni kapital, strategijska primena, zaposleni u sportskim organizacijama, bilans stanja i bilans uspeha

Uvod

Sportska organizacija se može posmatrati kao idealna struktura međusobno povezanih i logički propisanih delova, sa optimalnom koordinacijom i jasno

definisanim ciljevima (Veselinović, 2012). Sportska organizacija i organizovanje zasad nemaju teorijsku osnovu, odnosno za sportsku organizaciju ne može se reći da je naučna disciplina. Teorijska osnova izučavanja sportske organizacije proizilazi iz opštih zakonitosti koje su rezultat istraživanja nauke o organizaciji (Životić, 2007). To praktično znači da utemeljenje i uspostavljenje sportske organizacije nalazi svoj oslonac u spostvenoj praksi, ali i u teoriji proistekloj iz nauke o organizaciji i organizacionim sistemima. Sportska organizacija, kao deo nauke o organizaciji, fokusirana je na ljude i njihove međusobne odnose, koji ujedno čine predmet analize samog procesa organizovanja. Pored toga predmet procesa organizovanja u sportskoj organizaciji su međusobni odnosi ljudi i drugih resursa (Raič, 2001). Naravno, ti odnosi sami po sebi ne moraju biti suština sportske organizacije, ali njihova korelacija, usklađenost i funkcionalnost čine se neophodnim, a time i u sferi predmeta interesovanja samog procesa organizovanja.

Metod

U sedam sportskih organizacija sprovedena je anketa sa ukupno 101 ispitanikom/pojedincem koji je ispunio upitnik. Jedan od problema koji se javlja prilikom anketiranja je neispunjavanje svih pitanja, iako je naglašeno usmeno i pismeno da je anketa u potpunosti anonimna. Problem je pri obradi podataka, jer se tada uočava broj manjih odgovora, odnosno uzoraka za obradu.

Za potrebe istraživanja konstruisan je Upitnik (Merenje intelektualnog kapitala, UIK/2015) koji će biti primenjen u našim sportskim organizacijama. Svih sedam sportskih organizacija odnosno fudbalskih klubova dostavili su validne finansijske izveštaje, odnosno Bilans stanja i Bilans uspeha.

Kao kriterijum uspešnosti poslovanja, odnosno razvrstavanja na:

- sportske organizacije koje imaju uspešno poslovanje i
- sportske organizacije koje imaju manje uspešno poslovanje

koristili su se podaci koji se nalaze u Bilansima uspeha, odnosno stavke prihoda i rashoda. Podela uzoraka je utvrđena na osnovu uspešnosti tj. većih prihoda od rashoda za uspešno poslovanje odnosno manje prihode od rashoda za manje uspešno poslovanje.

Uvidom u ukupne prihode i ukupne rashode svake sportske organizacije ponaosob klasifikovali smo ih na sledeći način:

- Sportske organizacije koje imaju uspešno poslovanje
 1. FK Partizan
 2. FK Atakante
 3. FSS

- Sportske organizacije koje imaju manje uspešno poslovanje
 1. OFK Beograd
 2. FK Rad
 3. FK Crvena Zvezda
 4. FK Vojvodina

Karakteristike sportskih organizacija

Karakteristike predstavljaju skup obeležja koje ima sportska organizacija. One su od značaja za analizu i istraživanje funkcija, proces i strukturu organizacije. Aktivnosti, akcije i procesi organizacije treba direktno da budu usmereni ka ostvarivanju cilja. Organizaciju čine organizacione jedinice koje su odgovorne za obavljanje osnovnih i pomoćnih funkcija koje ima jedna sportska organizacija (Životić, Veselinović, 2010). Struktura organizacije predstavlja anatomiju sportske organizacije, a mogu da je čine kadrovske, radne i druge strukture. Zbog anatomizacije postoji potreba da se obavljanje poslova i način korišćenja resursa usaglašavaju i integrišu. U sportskoj organizaciji je nezamisliv izolovan i nepovezan rad pojedinih organizacionih delova, koji nije usmeren na povećanje efikasnosti osnovnih delatnosti: treninga i takmičenja (Životić, 1999). Tek najvišom mogućom efikasnošću sportske organizacije na takmičenju, dostizanjem optimalnih sportskih rezultata, ostale organizacione strukture, izvan onih koji se brinu o treningu i takmičenju mogu računati sa novim resursom koji mogu ujedno i materijalizovati.

Uspešnost rada sportskih organizacija po polu

Uspešne organizacije čine tri sportske organizacije i ukupno 52 anketirana zaposlena, dok manje uspešne organizacije čine četiri sportske organizacije sa ukupno 49 anketiranih zaposlenih.

Tabela 1 Podela uzoraka na uspešne i manje uspešne sportske organizacije

Uspešno poslovanje (veći prihodi od rashoda)				N	Manje uspešno (veći rashodi od prihoda)				N
sport. org.	Prihodi	rashodi	%		sport. org.	prihodi	rashodi	%	
FK Partizan	2514617000	2023826000	19.5	15	OFK Beograd	193413000	327878000	41.0	6
FK Atakante	4000000	3400000	15.0	7	FK Rad	192449000	291880000	34.0	12
FSS	1098435000	1077397000	2.0	30	FK C. Zvezda	1796674000	2017585000	11.0	7
					FK Vojvodina	385907000	418801000	8.0	24
UKUPNO				52	UKUPNO				49

Tabela 2. Broj ispitanika/ anketiranih prema polnoj strukturi (struktura uzoraka po polu)

POL	f (%)
Muški	68 (67.3)
Ženski	33 (32.7)
Ukupno	101 (100.0)

Od ukupnog broja ispitanika muški rod čine 68, dok ženski rod 33. Odnosno, u procentima 67.3% muškarci i 32.7% žene. Većinu ispitanika čine muškarci.

Tabela 3. Ispitanici prema starosnoj strukturi

	N	AS	SD	Min	Max	t-test	p
Muški	68	37.44	10.65	20	58	-.215	.830
Ženski	33	37.91	9.43	23	60		
Ukupno	101	37.59	10.23	20	60		

Anketiran muški pol je starosti od 20 do 58 godina, odnosno u proseku 37 godina starosti. Ženski pol je starosti u rasponu 23 – 60 godina i njihova prosečna starost iznosi 38 godina starosti. Podaci iz tabele 3 pokazuju da su ispitanici što se tiče starosti skoro jednaki, muškarci su nešto mlađi od žena (37.44g/37.91g). Samim tim ukazuje da nije značajan pokazatelj.

Tabela 4 Takmičarsko bavljenje sportom

Pol		f (%)	χ^2 test		CC*
			χ^2	Sig	
Muški	Ne	34 (50.0)	11.383	.001	.32
	Da	34 (50.0)			
	Ukupno	68 (100.0)			
Ženski	Ne	28 (84.8)			
	Da	5 (15.2)			
	Ukupno	33 (100.0)			

* CC= Contingency Coefficient (koeficijent kontingencije)

Čak polovina ispitanika muškog pola se izjasnila da su se bavili sportom (34 od 68 anketiranih muškaraca), dok su se žene znatno manje bavile sportom (od 33 anketiranih njih svega 5 su se takmičarski bavile sportom, odnosno 15.2%). Muškarci su se značajno više bavili sportom u odnosu na žene.

Tabela 5 Takmičarsko bavljenje sportom (DA – NE) po uspešnosti

	f (%)		χ^2 test		CC*	
	DA	NE	χ^2	Sig	Cc	P
Manje uspešni	14 (35.9)	35 (56.5)	4.049	.035	.196	.044
Uspešni	25 (64.1)	27 (43.5)				
Ukupno	39 (100,0)	62 (100,0)				

* CC= Contingency Coefficient (koeficijent kontingencije)

Za razliku od tabele 4 u tabeli 5 prikazano je koliki se broj ispitanika takmičarski bavio sportom po uspešnosti. Ispitanici u uspešnim sportskim organizacijama više su se takmičarski bavili sportom, no ispitanici iz manje uspešnih sportskih organizacija. Mada su se ispitanici iz uspešnih sportskih organizacija skoro, pa jednako bavili i nisu bavili takmičarski sportom. Veliko učešće zaposlenih koji su se bavili sportom kod uspešnih sportskih organizacija.

Tabela 6. Vrsta sporta kojim se bavio po polu

Pol		f (%)	Valid Percent	Cumulative Percent
Muški		35 (51.5)	51.5	51.5
	atletika	1 (1.5)	1.5	52.9
	fudbal	30 (44.1)	44.1	97.1
	rukomet	1 (1.5)	1.5	98.5
	tenis	1 (1.5)	1.5	100.0
	Ukupno	68 (100.0)	100.0	
Ženski		29 (87.9)	87.9	87.9
	fudbal	2 (6.1)	6.1	93.9
	odbojka	1 (3.0)	3.0	97.0
	rukomet	1 (3.0)	3.0	100.0
	Ukupno	33 (100.0)	100.0	

Što se tiče vrsta sportova kojom su se oba pola bavila to su fudbal i rukomet, dok su se muškarci bavili još tenisom i atletikom, a žene odbojkom.

Ispitanici muškog pola od 34, jedan nije naveo kojim se sportom bavio, većina njih 44.1% odnosno 30 bavilo se fudbalom, a preostala trojica su se bavila: atletikom, rukometom i tenisom jednako tj. svega po 1.5%.

Ispitanice iako ih se mali broj izjasnio da su se takmičarski bavile sportom;

jedna uopšte nije navela vrstu sporta kojom se bavila, dok su se dve bavile fudbalom (6.1%) i preostale dve odbojkom i rukometom (po 3%). Odnosno, fudbalom se bavilo onoliko koliko se ispitanica ukupno bavilo odbojkom i rukometom. Žene su se značajno manje bavile sportom od muškaraca.

Tabela 7 Dužina bavljenja sportom

Pol		f (%)	Valid Percent	Cumulative Percent	AS	SD
Muški	3	2 (2.9)	7.1	7.1	11.82	5.82
	4	1 (1.5)	3.6	10.7		
	5	3 (4.4)	10.7	21.4		
	7	2 (2.9)	7.1	28.6		
	8	2 (2.9)	7.1	35.7		
	9	1 (1.5)	3.6	39.3		
	10	3 (4.4)	10.7	50.0		
	14	1 (1.5)	3.6	53.6		
	15	7 (10.3)	25.0	78.6		
	16	1 (1.5)	3.6	82.1		
	20	4 (5.9)	14.3	96.4		
	22	1 (1.5)	3.6	100.0		
	Ukupno	28 (41.2)	100.0			
Ženski	11	1 (3.0)	50.0	50.0	13.00	2.83
	15	1 (3.0)	50.0	100.0		
	Ukupno	2 (6.1)	100.0			

Podaci prezentovani u tabeli 7 pokazuju dužinu bavljenja sportom po polu.

Kretanje dužine bavljenja sportom:

- Kod muškaraca je period 3 – 22 godine
- Kod žena je period 11 – 15 godina.

Dok prosek dužine bavljenja sportom iznosi za:

- Muškarce 11.82 tj. približno 12 godina
- Žene 13 godina.

Ispitanice su se nešto malo duže bavile sportom u odnosu na ispitanike.

Tabela 8. Dužina bavljenja sportom razvrstano u dve kategorije i po uspešnosti

	f (%)		χ^2 test		CC*	
	3-11 g	14-22 g	χ^2	Sig	cc	p
Manje uspešni	7 (46.7)	4 (26.7)	1.292	.225	.203	Ns
Uspešni	8 (53.3)	11 (73.3)				
Ukupno	15 (100.0)	15 (100.0)				

* CC= Contingency Coefficient (koeficijent kontingencije)

Kategorije u koje su razvrstani ispitanici su:

- Period bavljenja sportom 3 – 11 g.
- Period bavljenja sportom 14 – 22 g.

Ispitanici iz manje uspešnih organizacija više su se bavili sportom u periodu 3 – 11 godina, dok iz uspešnih sportskih organizacija u periodu 14 -22 godine. Dužina prethodnog sportskog iskustva zapravo nije faktor koji utiče na uspešnost i manju uspešnost sportskih organizacija.

Tabela 9 Deskriptivna statistika (Descriptive Statistics)

Pol		N	AS	SD	Min	Max
Muški	Dužina bavljenja sportom	28	11.82	5.82	3	22
	Ukupan radni staž	59	13.25	9.65	1	36
	Stož u sadašnjem poslu	66	7.58	5.71	1	20
Ženski	Dužina bavljenja sportom	2	13.00	2.83	11	15
	Ukupan radni staž	32	13.19	9.58	2	36
	Stož u sadašnjem poslu	32	7.56	5.57	1	25

Rezultati deskriptivne statistike u tabeli 9 ukazuju da su staž u sadašnjem poslu i ukupan radni staž skoro identični i za muški i ženski pol.

Zaključak

Cilj ovog istraživanja je i procena doprinosa uspešnosti sportskih organizacija iskazane preko izabranih indikatora završnih računa (bilans stanja i bilans uspeha).

Pokazuje se da najznačajniji uticaj na uspešnost sportskih organizacija čine ljudi svojim znanjem, obrazovanjem, organizacionim i stručnim iskustvom, svojim radnim navikama, motivacijom i međuljudskim odnosima. Znanje i rad, odnosno sposobnost ljudi u procesu rada, postaju najvažniji činioci razvoja. Znanje se ne stiče samo na osnovu veština zaposlenih, već i na osnovu praktičnog upravljanja svim elementima sredine organizacije i razumevanja veza među ovim elementima. Znanje se mora pre svega identifikovati, što je veoma važno. Međutim, nije dovoljno samo njegovo postojanje. Znanjem se mora upravljati, ono se treba pravilno koristiti, usmeravati, kontinuirano unapređivati, širiti i adekvatno vrednovati.

Ovom analizom izabranih sportskih organizacija anketirani su zaposleni čiju većinu čine muškarci. U proseku su bili slične starosne dobi, pa to baš i nije značajan pokazatelj.

S obzirom da su u pitanju sportske organizacije od velikog značaja je da li se zaposleni bavili sportom, pa su tako muškarci bili ti koji su se više bavili sportom nego žene. Takođe, veliko učešće zaposlenih koji su se bavili sportom imaju uspešne sportske organizacije.

Čak i analizom vrste sporta kojom su se bavili kako muškarci, tako i žene izraženo je značajno manje bavljenje sportom žena nego muškaraca. Dok je period onih koji su se bavili sportom za nijansu duži kod žena u odnosu muškarace.

Deskriptivnom analizom utvrđeno je da su staž u sadašnjem poslu i ukupni radni staž skoro izjednačeni kod oba pola.

Samo bavljenje sportom jeste značajno, ali ne i dužina bavljenja sportom.

Literatura

1. Veselinović, J. (2012). *Menadžment sportske organizacije*. Beograd: Sportski savez Srbije
2. Finansijska dokumenta iz sportskih organizacija
3. Raič A. (2001). *Savremeni sport i sportske organizacije*. Beograd: Sportska akademija

4. Životić, D. (1999). *Upravljanje u sportu*. Beograd: Ministarstvo za sport i omladinu Vlade Republike Srbije
5. Životić, D. (2007). *Menadžment u sportu*. Beograd: Fakultet za menadžment u sportu
6. Životić, D., Veselinović, J. (2010). *Modeli funkcija u sportskom menadžmentu*. Beograd: Fakultet za menadžment u sportu